

Protestantse
Kerk

Vindplaats van |
geloof, hoop en liefde |

Presentatie Categoriaal pastoraat

Notitie voor de generale synode van
de Protestantse Kerk in Nederland

GS november 2024
GS 24-13

Inleiding

De Protestantse Kerk wil kerk zijn te midden van 18 miljoen Nederlanders. Dat gebeurt vanuit de plaatselijke gemeenten en vanuit de classes van de kerk. Belangrijk om op te merken is, dat maar liefst een kwart van de predikanten en kerkelijk werkers van de Protestantse Kerk rechtstreeks werkzaam is te midden van die 18 miljoen Nederlanders. Het betreft predikanten en kerkelijk werkers met een bijzondere opdracht, die werkzaam zijn als geestelijk verzorger in een ziekenhuis of verpleeghuis, als krijgsmachtpredikant of op andere terreinen van 'categoriaal pastoraat'. Een deel van die predikanten en kerkelijk werkers verricht zijn werkzaamheden vanuit een aanstelling door een organisatie (een ziekenhuis of een ministerie, bijvoorbeeld). Een klein deel van hen wordt geheel of gedeeltelijk betaald door de kerk.

De synode spreekt met enige regelmaat over het categoriaal pastoraat. In deze presentatie wordt ingegaan op wat categoriaal pastoraat is, wat er gedaan is met vragen, wensen en besluiten die de synode in het verleden heeft geuit, en waar het categoriaal pastoraat voor de komende jaren op uit is.

Categoriaal pastoraat in de Protestantse Kerk

Categoriaal pastoraat betreft het bieden van pastorale zorg en aandacht vanuit de kerk aan mensen in bepaalde categorieën van het maatschappelijk leven waar een specifieke vorm van zorg en aandacht nodig is die in het gewone gemeenteleven niet geboden kan worden.

Pastoraat is een kernverantwoordelijkheid van de kerk. In de hoofdartikelen van de kerkorde wordt het pastoraat daarom nadrukkelijk genoemd. In KO art. V.2 wordt gesteld: 'De ambtsdragers zijn gemeenschappelijk verantwoordelijk voor de opbouw van de gemeente in de wereld door zorg te dragen voor ... de pastorale arbeid.'

Het valt op dat het pastoraat een rol speelt bij het vormgeven van de plaats van de gemeente in de wereld. In KO art. X.3 wordt gesproken over een 'pastorale taak in de herderlijke zorg aan de leden en anderen die deze zorg behoeven'. Ook in dat artikel strekt het pastoraat verder dan de herderlijke zorg binnen de gemeente. Wanneer het pastoraat in ordinantie 8 wordt uitgewerkt, wordt nadrukkelijk gesteld: 'De gemeente vervult haar pastorale opdracht mede in de omgeving waarin zij leeft, en zij geeft uitdrukking aan haar verbondenheid met bijzonder pastoraal werk dat daar gebeurt.' (Ord. 8-4-4) En wanneer ordinantie 14 spreekt over het bredere perspectief van hoe de kerk in de wereld staat, gaat het laatste artikel van de kerkorde over de pastorale arbeid: 'De kerk geeft in haar pastorale arbeid in Nederland en daarbuiten gehoor aan haar roeping tot herderlijke zorg. Zij is in het bijzonder verantwoordelijk voor het categoriale pastoraat, zoals het pastoraat in gezondheidszorg, koopvaardij, krijgsmacht en justitiële inrichtingen.' (Ord. 14-10-1)

Tableau

Op het moment is de kerk met landelijke ondersteuning betrokken in tien velden van categoriaal pastoraat: zorg, krijgsmacht, justitie (detentie), studenten, binnenvaart, koopvaardij, doven, Schiphol, politie, brandweer. Het gaat om de volgende aantallen van predikanten en kerkelijk werkers.

Veld	Aantal predikanten/ kerkelijk werkers	Financiële ondersteuning van de landelijke kerk
Zorg	Plm. 420	nee
Krijgsmacht	29	nee
Justitie	16	nee
Politie	3	nee
Brandweer	1	nee
Studenten	20	ja
Doven	2	ja
Schiphol	1	ja
Binnenvaart	1	ja
Koopvaardij	2	ja
Totaal	Plm. 500	

Het aantal vrijwilligers dat in het categoriaal pastoraat een rol speelt, is nooit onderzocht. Het moet gaan om een indrukwekkend aantal mensen dat helpt in een verpleegtehuis, in het bestuur van een studentenpastoraat zit of in een busje zeelieden naar een zeemanshuis rijdt, om maar enkele taken te noemen. Vaak komen deze vrijwilligers uit de plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk. Er is ook geen zicht op het aantal mensen dat wordt bereikt met deze pastorale aandacht. Maar hun ontmoetingen en gesprekken laten vaak een onuitwisbare indruk achter op mensen. Heel wat mensen die hun dienstplicht hebben vervuld, herinneren zich een krijgsmachtpredikant die met begrip met hen sprak. En veel mensen die in een ziekenhuis zijn opgenomen, weten van een geestelijk verzorger die aan hun bed kwam. De waarde daarvan is niet in getallen onder te brengen.

Categoriaal pastoraat in de synode

Vanuit de verantwoordelijkheid waar de kerkorde over spreekt, is het belangrijk dat het categoriaal pastoraat regelmatig onder de aandacht komt van de synode.

In brede, inhoudelijke zin is dat voor het laatst gebeurd in de novembervergaderingen van de synode in 2016, 2017 en 2018. Het categoriaal pastoraat waar de Protestantse Kerk landelijk in betrokken was, betrof in die tijd de maatschappelijke velden van de zorg, krijgsmacht, justitie, studenten, dovenwereld, binnenvaart, koopvaardij en Schiphol. Er waren drie diepgaande vergaderingen voor nodig om te bespreken hoe de kerk zich tot deze velden wilde verhouden.

Het gesprek betrof vooral de onderdelen van het categoriaal pastoraat waar de kerk rechtstreeks predikanten financierde voor pastorale arbeid onder studenten, doven, binnenvaartschippers en zeelieden uit de koopvaardij en een gedeeltelijke financiering van het Schipholpastoraat.

In het synodegesprek van 2016-2018 was een van de vragen hoe de verschillende vormen van categoriaal pastoraat duurzaam gefinancierd kunnen worden (voor zover de kerk daar verantwoordelijk voor is). Daarnaast was een punt van zorg of het categoriaal pastoraat niet los kwam te staan van het gemeentelieven van de kerk. Concreet stemde de synode uiteindelijk in met de volgende maatregelen:

- Bij het studentenpastoraat de financiering terug te brengen tot 80% van de personeelskosten van de studentenpredikanten, over te gaan op

projectfinanciering en als beoordelingscriterium bij de projecttoekenning de band met de plaatselijke kerkelijke gemeente nadrukkelijk mee te nemen in de beoordeling;

- bij het dovenpastoraat de vormgeving van een landelijke dovengemeente te onderzoeken, als mogelijkheid van eigen (financiële) draagkracht;
- bij het binnenvaartpastoraat de mogelijkheid van een Varende gemeente te onderzoeken;
- en bij het koopvaardijpastoraat tot een percentuele reductie van de bijdrage in de personeelskosten van de koopvaardijpredikanten over te gaan.

Het categoriaal pastoraat vanaf 2018

Vanaf deze laatste synodebesluiten is er veel gebeurd in de vormgeving van het categoriaal pastoraat en de relatie van de kerk tot het categoriaal pastoraat. De velden van categoriaal pastoraat zijn uitgebreid met twee nieuwe terreinen waar protestantse predikanten met een kerkelijke zending actief zijn: de brandweer en de politie. In beide gevallen gaat het om pastorale ondersteuning aan werknemers die met zeer specifieke werksituaties te maken krijgen die vragen om geestelijke verzorging. Hun aanstellingen worden betaald vanuit politie en veiligheidsregio.

De begeleiding en ondersteuning van het categoriaal pastoraat is toevertrouwd aan de dienstenorganisatie van de kerk. Er zijn zeven werkgroepen van de dienstenorganisatie actief, bemenst met vrijwilligers en professionals, voor de werkvelden van zorg, krijgsmacht, justitie, studenten, koopvaardij, doven en brandweer. (De binnenvaart kent inmiddels een kerkenraad, het Schipholpastoraat is belegd in een stichting met een stichtingsbestuur, het politiepastoraat heeft nog geen eigen werkgroep.) Met grote inzet wijden zij zich toe aan de mensen die in hun werkveld pastorale arbeid verrichten.

De dienstenorganisatie heeft 1,3 fte vrijgemaakt om met beleidsmedewerkers het werk van de werkgroepen te faciliteren en vooral hun ervaringen de kerk binnen te brengen. Dit maakt het ook mogelijk om de verschillende werkgroepen met elkaar in contact te laten komen en de ervaringen uit het werk te relateren aan kerkelijke thema's. Dat laatste is bijvoorbeeld gebeurd bij verschillende rondes in het synodale gesprek over de ambtsvisie. Daarbij hebben de werkgroepen in enkele stadia van de gedachtevorming het categoriaal pastoraat geconsulteerd en hun bevindingen rond het ambt verwerkt.

Het moderamen heeft jaarlijks contact met de voorzitters en vertegenwoordigers van alle categoriale werkgroepen. Ook gaat het moderamen op werkbezoek bij werkvelden uit het categoriaal pastoraat. De synode heeft, na een proefperiode met twee synodeadviseurs, twee synodeleden aangesteld die uit het categoriaal pastoraat afkomstig zijn. In het veld van de zorg is de vraag opgekomen of er ook eerstelijns geestelijke verzorging ('GV Thuis') mogelijk zou moeten zijn met een kerkelijke zending van de Protestantse Kerk. De synode heeft hier een besluit over genomen dat inmiddels kerkordelijk verankerd is.

Ondersteuning door kerk en gemeente

Het categoriaal pastoraat is dus echt in beeld gekomen bij de kerk op landelijk niveau. Maar de kerk, landelijk en plaatselijk, is niet altijd goed in beeld bij de werkers in het veld.

In 2021 is door de PThU en de dienstenorganisatie een onderzoek uitgevoerd onder de predikanten en kerkelijk werkers met een kerkelijke zending in het categoriaal pastoraat. Uit dit onderzoek kwam een grote behoefte naar voren van de uitgezonden pastores om meer ondersteuning te ontvangen van kerk en gemeente. Met behoud van de eigenheid van hun werk bleek er grote behoefte te zijn aan persoonlijk contact met plaatselijke commissies. Een predikant of ouderling-kerkelijk werker hoort volgens de kerkorde een begeleidingscommissie te hebben van de kerkenraad/classis/synode die de kerkelijke zending heeft verleend. Bij twee derde van de geënquêteerden was er geen begeleidingscommissie of goed functionerende begeleidingscommissie.

Inhoudelijke expertiseontwikkeling kunnen geestelijk verzorgers via hun werkgever of beroepsvereniging gerealiseerd zien. De kerkelijke band en voeding is echter een verantwoordelijkheid en mogelijkheid die alleen de kerk kan verzorgen. Deze wordt echter in veel gevallen niet gemist wordt.

Dit onderzoek is in 2021 in de synode besproken. Het is helaas nog niet mogelijk geweest om hier vervolgstappen in te zetten.

Mondiale ontwikkelingen

In 2018 kon nog niet voorzien worden hoe de wereld zich zou ontwikkelen. De coronapandemie, geweldsconflicten en oorlogen raken iedereen. De pastorale nood in de coronatijd is groot geweest en

geestelijk verzorgers zijn in alle velden ongelofelijk creatief en volhardend geweest in de uitoefening van hun werk.

In de economie is sprake van een grote inflatie, die geresulteerd heeft in salaris- en traktementsverhogingen. Recent is er bijvoorbeeld een salarisverhoging van 8,5% geweest, die de personeelskosten van het categoriaal pastoraat fors heeft doen toenemen.

De financiering van de Solidariteitskas heeft door de recente besluiten in de kleine synode van maart en juni 2024 een heel andere basis gekregen: er gaat gewerkt worden met een promillageheffing over het vermogen van de gemeenten. Dit biedt voor het eerst sinds jaren een meer stabiele inkomstenstroom voor het categoriaal pastoraat en de begeleiding ervan.

Voor de komende vijf jaren rekenen we met een begroting van plusminus twee miljoen per jaar. Daarvan gaat een kwart naar algemene ondersteuning van de werkgroepen en driekwart is bestemd voor de pastoren die een financiële bijdrage in personeelskosten ontvangen.

Uitwerking van de synodebesluiten

Studentenpastoraat

In het studentenpastoraat is vanaf 2019 gewerkt met projectfinanciering, met een nadruk op grotere plaatselijke betrokkenheid. Recent is deze werkwijze door de werkgroep studentenpastoraat geëvalueerd. De nieuwe benadering van het studentenpastoraat heeft het mogelijk gemaakt om pastorale presentie in de hbo-steden te ontwikkelen. Dat wordt als een groot pluspunt ervaren. Ook is de band met christelijke studentenverenigingen in de studentensteden aangehaald. Hierdoor is meer uitwisseling ontstaan en in enkele gevallen rechtstreekse samenwerking.

De plaatselijke participatie is echter een aandachtspunt. De gemeenten in de grote steden ontbreekt het aan vrijwilligers om in bestuur of de uitvoering van het studentenpastoraat een rol te spelen, en ook de financiën van de gemeenten in grote steden zijn vaak niet van dien aard dat het studentenpastoraat groots ondersteund kan worden. Men moet voor het eigen gemeentewerk vaak fors bezuinigen en heeft dan niet de middelen om een studentenpredikant te betalen. Het aanboren van fondsen is lastig wanneer aan de studentenpastoraten gevraagd wordt om hun kerkelijke binding meer te accentueren.

De dienstenorganisatie heeft besloten om per 2025 de ondersteuning van de studentenpredikanten terug te brengen tot 70% van de personeelskosten. De plaatselijke besturen moeten nu voor 30% aanvullende financiering vinden. Dit legt een zwaar beslag op de besturen en de studentenpredikanten. Het is ook moeilijk om beroepszekerheid te bieden aan de studentenpredikanten die moeten werken met projectperiodes.

De dienstenorganisatie onderzoekt met haar werkgroep Studentenpastoraat hoe de project-financiering op zo'n manier ingevuld kan worden dat de plaatselijke studentenpastoraten zich gesteund weten in het ontwikkelen van processen, zonder dat ze de kerk ervaren als een beoordelende, kritische instantie op afstand. Financiering moet uitnodigend en ondersteunend werken, niet bevoogdend of beknellend. Voor de komende vijf jaar is er financiële zekerheid en die gaat nu vertaald worden naar zekerheden voor de plaatselijke pastoraten.

Dovenpastoraat

In het dovenpastoraat is het niet gelukt om een of meer dovingemeenten op te zetten. In de interkerkelijke structuur van het dovenpastoraat bleek dit niet te werken. Het zou ook de band met de plaatselijke gemeenten verminderen en die is essentieel voor het realiseren van regionale kerkdiensten en activiteiten. Met het realiseren van jongerenwerk en missionaire activiteiten wordt wel een nieuwe impuls aan het dovenpastoraat gegeven. De formatiegrootte van 1,5 fte is gebaseerd op interkerkelijke afspraken. Om toch te snijden in de kosten is de inzet van een 0,4 fte ondersteuner beëindigd.

Koopvaardijpastoraat

Het koopvaardijpastoraat bewijst voortdurend zijn waarde voor zeelieden, die te maken krijgen met grote onzekerheden en levensvragen. Het pastorale werk is taai, omdat reders en kapiteins sinds de coronaperiode en met de vele drugssmokkel huiverig zijn om derden op hun schepen toe te laten, ook al is het recht op welzijnswerk en pastoraat officieel goed vastgelegd. Dat is tekenend voor het koopvaardijpastoraat. Op papier is het welzijn van zeelieden goed geregeld, zowel op zee als in de haven. In de praktijk wordt de wet- en regelgeving regelmatig anders toegepast dan de bedoeling is.

Financieel is het moeilijk gebleken om voor het koopvaardijpastoraat aanvullende financieringsbronnen te vinden. De stip aan de horizon van

het jaar 2022 om tot aanvullende financiering te komen is niet gehaald. Het is de overkoepelende interkerkelijke Nederlandse Zeevarenden Centrale (NZC) na veel inspanning gelukt om in beeld te komen bij enkele redersfondsen en bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Dit is gebeurd door middel van een groot onderzoek in 2023 van de Erasmusuniversiteit, waarin de waarde van het koopvaardijpastoraat voor het zeemanswelzijn werd doordacht. In een vervolgonderzoek zal in 2024-2025 de waarde van de zeemanshuizen expliciet onder de aandacht van minister en reders gebracht worden.

Het ministerie heeft in de coronatijd beseft wat de waarde van het koopvaardijpastoraat is en heeft dat met eenmalige steun uitgedrukt. De NZC heeft daarop eenmalig aan de Protestantse Kerk een bedrag van 35.000 euro kunnen terugbetalen. Tot structurele aanvullende financiering is het nog niet gekomen. De hoop is dat het ministerie en de redersfondsen met het vervolgonderzoek tot structurele toezeggingen zullen komen.

De plaatselijke kerkelijke gemeenten ondersteunen het havenwerk sterk. Het zijn precies de steden van Amsterdam en Rotterdam die als studentenstad met studentenpastoraat ook geacht worden daaraan een bijdrage te leveren. Het mag duidelijk zijn dat 'de plaatselijke gemeente' niet als een vanzelfsprekende wending ingezet kan worden om financiële zorgen van het categoriaal pastoraat op te lossen. Wat dat betreft is de plaatselijke situatie minder rooskleurig dan in 2018.

Binnenvaartpastoraat

Voor het binnenvaartpastoraat bestond de wens om een Varende gemeente op te richten. Met het startpunt van een reeds functionerende kerkenraad rond kerkdiensten voor binnenvaartschippers in Duisburg is dat uiteindelijk gelukt. In november 2023 is een gemeente gesticht die valt onder de classis Gelderland Zuid & Oost. Met de invulling van een kerngemeente is het gelukt een passende organisatiestructuur te bieden in de schipperswereld. De gemeente is nu bezig om in LRP en FRIS geïmplementeerd te worden. De formatiegrootte van het binnenvaartpastoraat is teruggebracht van 1,3 fte naar 1,0 fte. De gemeente draagt verder 20.000 euro bij in de personeelskosten, zodat feitelijk 80% van de personeelskosten ten laste komen van de kerk.

Huidige knelpunten

- Terecht hecht de kerk aan een verworteling van het categoriaal pastoraat in de gemeenten. Maar de gemeenten hebben meer en meer hun aandacht en energie nodig om het eigen gemeentelven vorm te geven en hebben niet altijd de wil of de ruimte om menskracht of financiën te bieden voor de plaatselijke ondersteuning van het categoriaal pastoraat. Het blijft een uitdaging om categoriaal waar mogelijk te verankeren en te verbinden aan de plaatselijke gemeente.
- Bij de verschillende velden zien we dat er verschillend wordt omgegaan met categoriaal pastoraat. In de zorg dragen instellingen alle kosten voor een geestelijk verzorger, terwijl in het studentenpastoraat de kosten soms geheel op de kerk (plaatselijk en landelijk) terechtkomen. Het is zaak ook de verantwoordelijkheid van partners aan te blijven spreken.
- Uit het behoefteonderzoek onder geestelijk verzorgers van 2021 is gebleken dat de huidige begeleidingscommissies handvatten nodig hebben om de begeleidingsrelatie tot predikanten met een bijzondere opdracht zinvol vorm te geven. Deze constatering vraagt dringend om nadere uitwerking.
- Veel geestelijk verzorgers (met name in de zorg) moeten in hun organisatie het werkveld van de geestelijke verzorging verdedigen in voortdurende organisatorische bezuinigingen en door managementskeuzes. Het is voor hen zwaar wanneer zij ook in de kerk hun positie in roeping weinig erkend zien. De perceptie is regelmatig dat een gemeentepredikant meer wordt gewaardeerd dan een geestelijk verzorger. De uitwisseling tussen deze werkvelden zou veel soepeler moeten kunnen verlopen en gewaardeerd worden.
Er wordt weleens gezegd dat een gemeentepredikant die geestelijk verzorger wordt 'verdwijnt' naar de zorg of het leger. En tegen een predikant-geestelijk verzorger die gemeentepredikant wordt dat het zo fijn is dat deze nu 'echt' predikant wordt. Dat wordt als pijnlijk ervaren. Het is helpend om het werk van het categoriaal pastoraat zichtbaar te maken.
- De personeelskosten zijn boven-trendmatig toegenomen in de laatste jaren. Dit drukt op de pastoraat die door de kerk uit de Solidariteitskas betaald worden.
- De, terecht gevraagde, kerkelijke identiteit is een obstakel in het vinden van niet-kerkelijke fondsen.

Mogelijkheden voor de toekomst

- De visie die de synode heeft ontwikkeld met de visienota 'Van U is de toekomst' biedt een breder kader om het belang van categoriaal pastoraat in het geheel van de kerkelijke visie te zetten.
- In de nota wordt gesteld: 'In professionele pastorale zorg en nabijheid is de kerk aanwezig tot in de haarvaten van de samenleving.' (p. 49) Daarmee wordt precies de waarde van categoriaal pastoraat uitgedrukt. Hiermee is de kerk present op plekken in de maatschappij waar zij mensen kan bereiken op een manier die voor het gewone gemeentewerk niet mogelijk is.
- Deze lijn van de visienota onderstreept dat categoriaal pastoraat niet alleen bestaat uit het pastoraal bedienen van eigen kerkleden die niet door een gemeentepredikant bereikt kunnen worden. Categoriaal pastoraat betreft het bieden van pastorale zorg en aandacht aan mensen die deze zorg nodig hebben en dat van anderen niet krijgen. Met deze zorg en aandacht voldoet de kerk aan haar roeping uit de kerkorde. Maar deze zorg en aandacht vertaalt zich niet in klinkende munt en zal dat ook nooit kunnen.
- De werkgroepenstructuur van het categoriaal pastoraat nodigt uit om meer te gaan werken aan uitwisseling van ervaringen tussen categoriaal pastoraat en gemeentelven. Via de werkgroepen hebben we zicht op alle werkvelden. Nu is het zaak om deze aan elkaar te verbinden en hun expertise ook naar de gemeenten te brengen.
- In het categoriaal pastoraat spelen altijd intensieve oecumenische contacten. Geestelijke verzorging is niet voor te stellen zonder contact met collega's die een zending van een andere kerk of levensbeschouwelijk genootschap hebben. Deze contacten kunnen een impuls vormen voor de oecumene.
- De nieuwe invulling van de Solidariteitskas maakt het mogelijk een meer stabiele meerjarenbegroting te ontwikkelen.

Behoeften van de professionals met kerkelijke zending in het categoriaal pastoraat

- Het behoefteonderzoek uit 2021 heeft laten zien dat er bij de predikanten en kerkelijk werkers met een kerkelijke zending brede behoefte is aan erkenning. Men wil graag van kerk en gemeente de bevestiging krijgen dat hun werk ertoe doet, dat het een eigensoortig werk is, gevoed door een kerkelijke zending. Men heeft het nodig te horen dat het pastorale werk buiten de gemeente geen

tweederangs arbeid is. Er is ook grote behoefte om op (ambtelijke) waarde geschat te worden.

- In het contact met begeleidingscommissies is behoefte aan een voedende band, op geestelijk vlak.
- Stabiele financiering voor de door de kerk betaalde pastoraat is een vereiste om betrouwbare pastorale arbeid te kunnen verrichten. Met de nieuwe invulling van de Solidariteitskas kan deze geboden worden.
- In de visienota wordt het categoriaal pastoraat met een enkele zin genoemd. Er is behoefte aan verdere visieontwikkeling voor de breedte van het categoriaal pastoraat. Wat maakt de pastorale presentie van de kerk in de maatschappij anders dan missionaire of diaconale presentie? Wat betekent de dienst aan Christus bij het 'tweede altaar' op plaatsen waar een feitelijke protestantse gemeente afwezig is? Hoe kunnen ervaringen van pastorale presentie in de maatschappij ten nutte gemaakt worden voor de kerk als geheel? Tot nu toe zijn de categoriaal pastoraat vooral als afzonderlijke werkvelden beschouwd. Er is behoefte om het categoriaal pastoraat als geheel te doordenken in zijn betekenis voor kerk en theologie.
- Er is ook grote behoefte aan inhoudelijke criteria om de visie van de kerk te vertalen in vormen van categoriaal pastoraat. Het is gemakkelijk om financiële kaders te benoemen, maar uiteindelijk gaat het om de geestelijke kijk op het verlangen van de kerk om aanwezig te zijn te midden van 18 miljoen Nederlanders.
- Er is behoefte aan ontschotting tussen werkvelden. Als voorbeeld kan een recent jongerenproject van Zinzoekers in Almere genoemd worden, waarin zingevingsactiviteiten voor de bovenbouw van de middelbare school en voor de hbo-studenten werden ontwikkeld. Het zingevingsproject kwam tot stand in nauwe samenwerking met de plaatselijke protestantse gemeente. Bij een aanvraag om landelijke financiële

ondersteuning bleken het integrale karakter en de verwevenheid met het gemeentewerk een probleem in de beoordeling te vormen: moest dit project nu vallen onder het gemeentewerk dat door de Solidariteitskas ondersteuning kan krijgen of onder het studentenpastoraat, wat het ook niet volledig was?

Er is uiteindelijk een modus voor gevonden, met grote dank aan de soepele en meedenkende welwillendheid van de Commissie Steunverlening. Maar het vraagt veel zoeken om een innovatief project in categoriaal pastoraat te laten ontplooiën tot een geweldige kans tot pastorale presentie.

- In de komende jaren zal veel aandacht gegeven worden aan loopbaanontwikkeling en mobiliteit van predikanten en kerkelijk werkers. Het is voor hen heel verfrissend gebleken om te wisselen tussen gemeentewerk en categoriaal pastoraat. De PThU denkt op dit vlak hard mee om aanvullende cursussen in scholing en nascholing te ontwerpen om deze wisselwerking mogelijk te maken.

Uitzicht

Wat beogen we en waar kijken we naar uit als kerk? We zoeken naar mogelijkheden om present te zijn in de maatschappij. Het liefst willen we in onze omgang met alle mensen in Nederland kunnen vertellen van de God die in Christus en zijn Geest ons leven en onze kerk vervult. Het liefst willen we in zo veel mogelijk vormen van pastorale aandacht ook Jezus ontmoeten in de ontmoeting met anderen, zoals Matteüs 25 ons aanreikt.

We moeten realistisch zijn en beseffen dat we niet de middelen hebben om dat te bereiken. Maar we zoeken het wel.

We zullen steeds creatieve vormen vinden wanneer we de werkers in het categoriaal pastoraat ondersteunen, waarderen, bemoedigen, erkennen in hun waarde. Dat vraagt veel, maar geeft oneindig veel meer.

Bijlage: rapportage van de categoriale werkgroepen

Werkgroep Pastoraat en Gezondheidszorg

De Werkgroep Pastoraat en Gezondheidszorg (WPGZ) bestrijkt het veld van de geestelijke verzorging in ziekenhuizen, verpleegtehuizen, zorgcentra, revalidatiecentra en ggz-instellingen. Er zijn ongeveer 420 predikanten en kerkelijk werkers met bijzondere opdracht vanuit de Protestantse Kerk in deze sector werkzaam.

Het is een taak van de werkgroep om het contact met deze geestelijk verzorgers te onderhouden. Daartoe wordt nauw samengewerkt met de protestantse sectorraad van de beroepsvereniging van geestelijk verzorgers VGVZ. Het is de intentie van de werkgroep om in de komende jaren door gezamenlijk optrekken met de classispredikanten de geestelijk verzorgers te bereiken.

Verder ziet de werkgroep een rol voor zichzelf weggelegd om de thema's van zorg en medische ethiek de kerk in te brengen. Na grote medisch-ethische rapporten uit eerdere decennia wordt nu vooral gekeken hoe expertise uit de zorg ingezet kan worden voor de pastorale vorming en ondersteuning van gemeentepredikanten en kerkelijk werkers.

Er is onderzoek gedaan naar de behoeften van kerkelijke professionals rond vragen rond het levenseinde. Dat heeft geresulteerd in een studiedag en publicaties. Er zijn enkele rapporten over dementie geschreven.

Huidig aandachtspunt is de verschraling in de zorg. Wat betekent dit voor patiënten en hun familie en voor de positie van geestelijke verzorging in instellingen? Wat zou de kerk hierin kunnen betekenen? De werkgroep moet leven met grote maatschappelijke kwesties, waar geen eenvoudige oplossingen bij te vinden zijn.

Het behoefteonderzoek van geestelijk verzorgers uit 2021 geeft veel stof tot nadenken voor de werkgroep. In 2025 zullen thema's uit het onderzoek worden uitgewerkt voor geestelijk verzorgers in de zorg.

Werkgroep Dovenpastoraat

Dovenpastoraat richt zich op leden van de kerk die vanwege een auditieve beperking voor communicatie afhankelijk zijn van een visuele

taal: de Nederlandse Gebarentaal of Nederlands met ondersteunende gebaren. Dovenpastores zijn specialisten die deze taal beheersen en kennis hebben van de dovencultuur; zij zijn daarom in staat om het evangelie te communiceren naar deze doelgroep.

De protestantse werkgroep voor het dovenpastoraat bestaat uit zowel dove als horende leden van de kerk. Zij vertegenwoordigen de Protestantse Kerk in het bestuur van het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP), waarin samengewerkt wordt met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Van de vier dovenpastores zijn twee in dienst van de Protestantse Kerk (1,5 fte).

Vergrijzing en krimp hebben ertoe geleid dat het dovenpastoraat een tweesporenbeleid kent: naast het aanbieden van traditionele vormen van kerkdiensten, catechese en pastoraat zijn er nieuwe (missionaire) activiteiten ontwikkeld die dove jongeren aanspreken. Daarbij is meer dan voorheen de dovencultuur leidend (bijvoorbeeld: geschreven tekst wordt zoveel mogelijk omgezet in video's met gebarentaal). Een groot project is het omzetten van het stripboek 'Jezus Messias' in video's in Nederlandse Gebarentaal en daar ook een serie Bijbelstudies aan te verbinden.

De officiële erkenning van de Nederlandse Gebarentaal in 2021 geeft aanleiding ook van de Protestantse Kerk te vragen om daar in haar uitingen (meer) gebruik van te maken. Het zou prachtig zijn wanneer in tv-uitzendingen waar de kerk aan deelneemt een tolk gebarentaal in beeld komt. Het drukt de inclusie van een groep uit die zich eenzaam weet en zoekt naar erkenning en herkenning.

Het protestantse dovenpastoraat heeft het onder andere mogelijk gemaakt dat twintig liederen van het programma 'Nederland zingt' (EO) zijn opgenomen met een tolk Nederlandse Gebarentaal.

De werkgroep wil stimuleren dat er meer contact komt tussen plaatselijke gemeenten en dove kerkleden. Er is een quiz gemaakt over kennis van de dovenwereld, die in gemeenten gebruikt kan worden. Er is een fonds beschikbaar om activiteiten die het contact tussen gemeente en doven tot stand brengen te ondersteunen.

Werkgroep Kerk en Krijgsmacht

De werkgroep Kerk en Krijgsmacht vormt de schakel tussen de kerkelijke organisatie en de PKN-predikanten die als geestelijk verzorger werkzaam zijn bij de krijgsmacht. Centraal in die relatie staat de zending die de kerk geeft. Zoals in elke relatie wordt deze pas van waarde als deze ook gekoesterd wordt. Dat streeft de werkgroep na.

De werkgroep bestaat uit een voorzitter, secretaris, drie gewone en drie militaire leden. De voorzitter is een gepensioneerd krijgsmachtpredikant, de secretaris een gepensioneerd officier, de militaire leden zijn actief dienende militairen. Deze groep onderhoudt contact met de predikanten, momenteel 29 in totaal. Op verschillende manieren: persoonlijk contact met een van de leden van de werkgroep, door werkbezoeken en door het organiseren of bijwonen van activiteiten. Wat dat laatste betreft is vorig jaar een ontmoetingsdag georganiseerd waaraan ook de preses en de scriba van de synode deelgenomen hebben.

Ook valt te denken aan vertegenwoordiging (als spreker) bij verbintendienstten aan het ambt van krijgsmachtpredikant of anderszins bij lief en leed. Hier past ook enige zorgvuldigheid in de afstemming met de hoofdkrijgsmachtpredikant die de ambtelijke leiding heeft over de Protestants Geestelijke Verzorging.

In groter verband is de werkgroep vertegenwoordigd in het Contact in Overheidszaken - Militair (CIO-M). Hier worden zaken behandeld die ook de andere protestantse denominaties betreffen. De voorzitter CIO-M heeft op zijn beurt weer een belangrijke rol in de vertegenwoordiging van protestantse kerkelijke aangelegenheden in het grotere geheel van Defensie.

De werkgroep probeert de vragen van oorlog en vrede die in het leger door ieder intens ervaren worden in de kerk te brengen en tot een gedeelde zaak te maken.

Al met al een breed palet van taken en werkzaamheden. Kern blijft dat er een bijzonder belang wordt gehecht aan het blijven onderhouden van het contact met de eigen dominees, die veelal in een seculiere omgeving werkzaam zijn. Maar dan wel met een zending door de kerk.

Luchthavenpastoraat

Het Luchthavenpastoraat bevat de zorg voor passagiers in nood op Schiphol. De Koninklijke Marechaussee, Security, het Regiecentrum van Schiphol, de Medische dienst en andere instanties op Schiphol kunnen een beroep doen op de dienstverlening van het pastoraat. Maar ook daarbuiten, van Alarmcentrales zoals Eurocross en de ANWB, het ministerie van Buitenlandse Zaken, Politie, ambassades, ggz-instellingen en particulieren via de website.

Bijna dagelijks wordt bij plotselinge emotionele omstandigheden een beroep gedaan op een van de drie pastores. Zij staan passagiers, thuisblijvers en afhalers bij die droevig nieuws ontvangen en op Schiphol op een rustige plaats met elkaar herenigd worden. Daarnaast helpen ze kwetsbare, niet-zelfredzame personen en families die stranden. Een belangrijke taak om mensen niet in verkeerde handen te laten vallen en een veilige terugkeer naar huis te bieden.

Daarnaast beheren de pastores samen met 25 vrijwilligers van diverse religieuze achtergrond het stiltecentrum op de luchthaven, het Meditation Centre. Daar worden jaarlijks circa 150.000 bezoekers ontvangen, passagiers en medewerkers, voor een moment van reflectie en gebed. Op zondag is er een kerkdienst, waarin de drie luchthavenpastores beurtelings voorgaan.

In de Stichting Protestants Luchthavenpastoraat Schiphol participeren de PKN, de Remonstrantse Broederschap en de Algemene Doopsgezinde Sociëteit. De Stichting heeft één pastor in dienst, ds. Marieke Meiring-Snijder, predikant in algemene dienst van de PKN. Het Luchthavenpastoraat in zijn geheel is oecumenisch, met ook een rooms-katholieke en een anglicaanse pastor voor één fte. Zo wordt samen 24/7 de dienstverlening verzorgd.

Op een plek met nationale en internationale uitstraling heeft de aanwezigheid van een pastor een ongelooflijke zeggingskracht en betekenis. Er is, vanwege de strategische inzet van de pastores en de vrijwilligers, een doorwerking in de breedte van de luchthaven, naar een scala aan instanties en de overheid.

De binding met de kerk is nodig en waardevol. Marieke is uitgezonden namens Oecumenische Kerkgemeenschap De Ark in Hoofddorp, lid van de

classis Noord-Holland en gaat voor in kerkdiensten in het land. Samen met de vrijwilligers organiseert zij werkbezoeken voor protestantse kerkenraden en diaconieën naar het Meditation Centre achter de security.

De rol die de pastores en de kerken mogen vervullen op de luchthaven is een teken van hoop in een tijd waarin de betekenis van de kerk in de samenleving onder druk staat. We zijn er dan ook dankbaar voor en zeer zorgvuldig in. We delen graag de inspirerende verhalen, waarvan we dag in dag uit getuige mogen zijn.

Binnenvaartpastoraat vanuit De Varende Gemeente

Het Binnenvaartpastoraat richt zich op de varende medemens. Op onze internationale vaarwegen zijn zo'n 5000 Nederlandse binnenvaartschepen actief. Met zo'n 500 van deze schepen is er vanuit het binnenvaartpastoraat op een of andere wijze (pastoraal) contact.

Er is één fulltime binnenvaartpredikant actief wiens werkgebied voornamelijk de Benelux en Duitsland bestrijkt. De meeste contacten zijn met de zogenoemde particuliere gezinsvaart: gezinnen wonen aan boord, de kinderen gaan door de week naar een internaat, man en vrouw varen samen, al dan niet met een matroos. De meeste schippers zijn lid van een walgemeente, maar komen daar sporadisch doordat zij vaak elders liggen met het schip. Daardoor zijn ook de mogelijkheden voor het bezoeken van kringen en toerustingsactiviteiten zeer beperkt.

Het Binnenvaartpastoraat voorziet hier op creatieve wijze in door de volgende activiteiten.

- Allereerst zijn er op zondag Nederlandstalige kerkdiensten in Duisburg en Mannheim. Deze worden door mensen van allerlei kerkgenootschappen bezocht, en ook door mensen die geen lid zijn van een kerk. Het bezoekersaantal varieert tussen de 5 en 40 personen. Vaak zijn het jonge gezinnen en daardoor zijn er altijd veel kinderen.
- De binnenvaartpredikant doet pastorale boordbezoeken. De auto wordt aan boord getakeld, dominee stapt aan boord en het schip vaart weer door. Zo vinden de gesprekken plaats tijdens het werk van de schipper. Omdat je er niet zomaar af kunt dueren de bezoeken vaak meerdere dagdelen en eet de predikant mee met het gezin.

- De toerusting gaat veel met digitale middelen, zoals een appgroep voor bijbelstudie (55 deelnemers). Elke drie weken een nieuwe studie met verwerkingsvragen waar men op reageert in de app. Ook hier zijn de deelnemers interkerkelijk.
- Daarnaast beleggen we vier verschillende toerustingsweekenden voor diverse leeftijdsgroepen. Van jongeren, jonge gezinnenweekenden tot seniorenweekenden. Dit zijn bijbelstudie-gesprekweekenden die goed bezocht worden. Al jaren staan we met een stand op de schippersbeurs in Gorinchem. Elk jaar organiseren we samen met de CBOB (vakbond van schippers) een Binnenvaartontmoetingsdag. Ten slotte zijn er elk jaar Bible Outdoordays: de bossen of de bergen in voor een flinke fysieke uitdaging en bijbelstudies en gesprekken bij het kampvuur.

Tot op heden voorziet het binnenvaartpastoraat in een duidelijke behoefte. Daarnaast bereikt het door alle activiteiten menig niet-kerkelijke schipper en is de kerk zichtbaar aanwezig in de binnenvaartwereld. Het gaat om een doelgroep die een min of meer geïsoleerd bestaan leidt, waarvoor we als kerk een stukje verantwoording dragen en waarbinnen we de boodschap van liefde en genade van Christus mogen delen.

Koopvaardijpastoraat

Vanuit de landelijke Protestantse Kerk wordt het werk van twee koopvaardijpredikanten mogelijk gemaakt in de havengebieden van Rotterdam/Maasvlakte/Moerdijk en Amsterdam/IJmuiden. Een werkgroep begeleidt hun werkzaamheden. Het werk van de koopvaardijpredikanten vindt plaats onder de interkerkelijke koepel van de Nederlandse Zeevarenden Centrale, waarbij ook zeemanshuizen zijn aangesloten.

Zeelieden hebben een zwaar bestaan. Ze hebben te lijden onder gevaarlijke werkomstandigheden en stress door het slechte contact met het thuisfront. Op zee is internet voor hen niet beschikbaar. In de havens kunnen ze vaak niet van boord. Reders zijn ook huiverig voor het aan boord laten van anderen (i.v.m. de gevaren van drugs-smokkel).

Zeelieden hebben behoefte aan contact en aandacht. Veelal gaat het om zeelieden uit lagelonenlanden, zoals de Filipijnen, Kaapverdië of Oost-Europa. Vrijwilligers bemensen zeemanshuizen en halen de zeelieden met busjes op in de uitgestrekte

havengebieden om in een zeemanshuis een aantal uren van contact te hebben, gezelligheid en de mogelijkheid van internet. De koopvaardijpredikanten sluiten daarbij aan met pastorale aandacht. Zo mogelijk doen ze scheepsbezoeken aan boord. Vaak zijn er praktische behoeften (telefoonkaarten zonder woekerprijzen, kleding voor zeelieden op schepen die maanden aan de ketting liggen en geen gage ontvangen, bemiddeling voor een tandartsbezoek). Er is behoefte aan gebed, aan rituelen, aan een pastoraal gesprek.

De zeelieden worden bereikt met een Nederlandstalig en Engelstalig blad. Op verzoek van zeelieden worden korte [Facebookfilmpjes](#) met gebeden gemaakt. Deze worden veel bekeken. Ook geliefd zijn de usb-sticks met kerstvieringen die als project 'Kerst op zee' worden verspreid bij zeeschepen.

De koopvaardijpredikanten wijden zich aan uiterst bewerkelijke contacten en geven pastorale aandacht aan mensen die daarna weer uit hun blikveld verdwijnen. Het is een pastorale dienst voor zeelieden uit allerlei werelddelen, met de verzekering dat er in havensteden in het buitenland ook zoiets is voor Nederlandse zeelieden. Het koopvaardijpastoraat geeft iets zonder er direct iets voor terug te vragen.

Justitiepastoraat

Voor wie wordt opgesloten in een penitentiaire inrichting lijkt het leven tot stilstand te komen. Tegelijk gebeurt er veel met hem of haar: verdriet, pijn, zorgen over hoe het verder moet. In die onzekerheid, angst en verwarring willen justitiepredikanten gesprekspartner zijn. Zij werken vanuit de overtuiging dat een gedetineerde zijn last niet alleen hoeft te dragen en dat geen mens is afgeschreven. Zeker niet voor God. Niemand is zonder fouten en misstappen en Jezus heeft laten zien dat Gods liefde voor iedereen is: bij God kun je steeds terecht.

Binnen het protestantse Justitiepastoraat wordt niet over 'geestelijk verzorger' gesproken maar over justitiepredikant. Dat is een belangrijke notie: een geestelijk verzorger bedient individuen of een groep, terwijl een justitiepredikant predikant van een gemeente is - de gemeente in de bajes. De kerk komt elke zondag bijeen met de justitiepredikant als dominee van die gemeente. De justitiepredikanten hebben op basis van het vertrouwen met veel ingeslotenen contact middels individuele

gesprekken, groepsgesprekken en in kerkdiensten. Daarbij gaat het om verwerking van het verleden en oriëntatie op de toekomst. Bijna vanzelf komt dan het verlangen naar 'een goed leven' ter sprake, samen met anderen. Daar zijn anderen bij nodig: familie, maar ook organisaties als Kerken met Stip en Exodus, en de inzet van vrijwilligers via deze nazorgorganisaties. Daar werken de justitiepredikanten dan ook mee samen. Ook wordt 'herstelgericht pastoraat' ingezet, waarin het gaat om de gedetineerde in relatie tot zijn familie, het slachtoffer, de samenleving en de omgeving waarin hij na detentie terugkeert.

Binnen de Protestantse Kerk is sinds jaar en dag de Werkgroep Justitiepastoraat actief als schakel tussen de landelijke kerk en de justitiepredikanten. Die schakelopdracht vervullen de leden van de werkgroep door deze predikanten (zo mogelijk) jaarlijks te bezoeken op (één van) de werklocatie(s), een soort huisbezoek namens en vanuit de Protestantse Kerk. Bij die ontmoeting staat de bezochte en zijn/haar welbevinden als predikant centraal. Ook vraagt de werkgroep binnen de Protestantse Kerk aandacht voor deze vorm van categoriaal pastoraat.

Om onze taak uit te kunnen voeren zijn wij afhankelijk van informatie vanuit en over het werkveld. Daartoe onderhouden we veelvuldig contact met de adjunct-hoofdpredikant. Ook laten we ons informeren en inspireren door regelmatig gasten uit te nodigen van organisaties als Exodus, Kerken met Stip, Epafra en Gevangenzorg Nederland. Sinds mei 2023 staat de werkgroep ook in contact met de medewerker bij Binnenlands Diaconaat (Kerk in Actie) die zorg voor (ex-) gedetineerden en hun naasten binnen haar aandachtsgebied heeft.

Nederland telt 29 Penitentiaire Inrichtingen c.q. Justitiële Complexen; er is 1 PI op Bonaire. Daarnaast zijn er 11 (particuliere) TBS-klinieken, waar vaak ook justitiepredikanten werkzaam zijn. In totaal zijn er bij de Dienst Justitiële Inrichtingen ruim 150 geestelijk verzorgers (islamitisch, rooms-katholiek, humanistisch, protestants, boeddhistisch, joods, hindoeïstisch, orthodox). Het protestantse Justitiepastoraat heeft 20 fte (1,5 leiding en 18,5 fte in het veld). Er werken 28 predikanten (incl. leiding) waarvan 16 predikanten uit de Protestantse Kerk. Het protestantse Justitiepastoraat werkt nauw samen met de rooms-katholieke en orthodoxe denominatie. Zie ook justitiepastoraat.nl.

Geestelijke Verzorging bij de Politie

De politie levert haar bijdrage aan veiligheid en verleent hulp aan hen die deze behoeven. Juist de politie bekommert zich om situaties van menselijk leed, onrecht, ruzie en geweld, situaties waarin de medemenselijkheid soms ver te zoeken is. Dit vraagt van politiemedewerkers het vermogen daarmee om te gaan en zich bewust te zijn van de waarden van het politiewerk en de eigen, persoonlijke idealen en levensovertuiging. Het werk brengt politiemensen in een positie waardoor indringende (morele) vragen kunnen opkomen: 'Heb ik wel goed gehandeld? Hoe past de wijze waarop ik heb moeten handelen bij wie ik ben?' Soms kunnen ervaringen in het werk, of een opeenstapeling daarvan, uit evenwicht brengen of op z'n minst aan het denken zetten. Niet alles valt praktisch op te lossen: het vraagt van de medewerker om zich te leren verhouden tot en betekenis te geven aan zijn of haar ervaringen. De geestelijk verzorger is de specialist die hierin ondersteuning biedt met onder meer individuele begeleiding van medewerkers, teambegeleiding, vorming (voor morele weerbaarheid), voorlichting, advisering en ondersteuning leidinggevenden, rituelen bij afscheid, bezinning en herdenking.

Hoewel er vanaf 1990 al op enkele plekken geestelijk verzorgers werkzaam zijn geweest bij de politie, is deze plek pas sinds 2018 formeel. Vanaf 2020 is er volgens cao-afspraken 1 fte geestelijke verzorging per 'eenheid' (regio met 5000 à 6000 medewerkers) plus 1 korps-geestelijk verzorger; in totaal 15 fte's. De levensbeschouwelijke achtergrond van de geestelijk verzorger is niet leidend. Allen hebben zij een zending van een van de erkende levensbeschouwelijke instanties of een mandaat van het erkende Register Institutioneel Niet-Gezonden Geestelijk verzorgers. Drie van hen hebben een zending van de PKN. Niet eenduidig: van de PKN-landelijk (ds. I. J. Visser), van een lokale PKN-gemeente (ds. R. van de Water) en van de classis Noord-Holland (ds. G.J. van Aller).

De geestelijk verzorger van de regio is er voor alle politiemensen in de regio, ongeacht levensbeschouwelijke achtergrond. Mocht het voorkomen dat een medewerker met iemand van zijn/haar eigen levensbeschouwelijke achtergrond in gesprek gaat, dan zullen wij hen hierin helpen: zo mogelijk binnen de eigen groep geestelijk verzorgers, en anders via bijvoorbeeld eigen regionale contacten of een Centrum voor

Levensvragen. Anders dan in bijvoorbeeld de zorg, waar ritualiteit vaak een wezenlijk deel van het werkveld van de geestelijk verzorger vormt – en daarmee de vraag naar specifieke levensbeschouwelijke 'kleur' zich vaker voordoet – is het aandachtsgebied bij de politie met name: begeleiding bij de existentiële vragen, ethische vragen en zingevingsvragen die opkomen in en door politiewerk; individueel en groepsgewijs.

Voor de toekomst is een van de spannendste vragen of er zicht komt op een uitbreiding van de formatie. Eén geestelijk verzorger op 5000 à 6000 medewerkers, vaak in een zeer uitgebreide regio, is eigenlijk te weinig om het vak van in al zijn facetten neer te kunnen zetten. Zo is het in deze fase niet mogelijk om stagiaires te begeleiden. Daarnaast zijn we dankbaar dat er na een jarenlange aanloop nu een geborgde plek voor geestelijke verzorging bij de politie is.

Studentenpastoraat

De werkgroep studentenpastoraat overkoepelt het werk van studentenpredikanten en kerkelijk werkers in 17 studentensteden. Ze richten zich op studenten van universiteiten en hogescholen. Het is een diepe wens om ook in de wereld van het mbo iets te kunnen betekenen.

Studentenpredikanten gaan om met studenten in een kwetsbare periode van hun leven. Er is een hoge studiedruk, studenten krijgen te maken met faalangst, prestatiedruk, moeilijkheden in het kiezen van een studie. Vaak zijn ze eenzaam of hebben het gevoel te moeten opboksen tegen verwachtingen. Er zijn diepgaande ervaringen van rouw door het overlijden van naasten, soms ook door suïcide van medestudenten.

Alle studentenpastoraten bieden gespreksgroepen over rouw en levensthema's. Daarnaast zijn er andere vormen van groepswork, maar ook vieringen of reizen naar het buitenland (bijv. Auschwitz). Soms zijn er gezamenlijke kunstprojecten, bijvoorbeeld met een beeldende kunstacademie of conservatorium. Vaak hebben de pastoraten een eigen locatie waar studenten kunnen samenkomen. Studentenpredikanten hebben soms een aanbod in het begeleiden van identiteitsontwikkeling van bijvoorbeeld studentenverenigingen. Contact met internationale studenten komt ook in alle studentenplaatsen intensief voor.

De studentenpastoraten getuigen van creativiteit, pioniersgeest en ondernemerschap. In coronatijd is naar voren gekomen dat het studentenpastoraat iets aanvullends biedt, anders dan bijvoorbeeld de hulpverlening van studentenpsychologen: de kerk voegt iets zingevends toe in het leven van studenten, door haar belangstelling, meelevens, geloofswaarden en viervormen.

Sinds de keuze van de synode voor projectfinanciering en structurele plaatselijke betrokkenheid is er een extra taak ontstaan in het begeleiden van aanvragen en de projectverantwoording van toegekende projecten. In 2020 is een werkgroep studentenpastoraat opgericht om hierin een rol te spelen en de beoordelende commissie steunverlening te ontlasten.

De projectstructuur maakt het uitdagend om in lange lijnen het plaatselijke studentenpastoraat neer te zetten. Plaatselijke besturen of gemeenten moeten na enkele jaren kiezen voor vaste aanstellingen van de studentenpredikanten, terwijl er geen vaste financiering gegarandeerd is.

De slagkracht van lokale besturen is beperkt, waardoor veel pastores zelf relatief veel tijd kwijt zijn aan het (administratief) draaiend houden van de projecten.

Er wordt gewerkt aan een aangepaste financiële structuur die recht doet aan de wens om continuïteit en tegelijkertijd vasthoudt aan financiële toezeggingen die gebonden zijn aan periodes. Er moeten eisen zijn van verantwoording, identiteit en kerkelijke betrokkenheid. Die eisen moeten echter niet een beknellend kader vormen maar een stimulerend vertrekpunt.

De werkgroep speelt een grote rol in het ontwerp van een vernieuwde invulling van de projectfinanciering.

Brandweerpastoraat

Het brandweerpastoraat is de jongste telg in de categoriaal pastoraat. Sinds 2021 is er één brandweerpredikant met een kerkelijke zending van de Protestantse Kerk. Het gaat om een pilot in de veiligheidsregio Utrecht, waar een geestelijk verzorger is aangesteld voor de werknemers. Ervaringen van stress en trauma kunnen met de geestelijk verzorger worden besproken. Het instorten van een brandend gebouw, het openzagen van een auto met een beknelde bestuurder bij een botsing, je collega gevaar zien lopen: het zijn ervaringen die hun sporen trekken. De brandweerpredikant is zelf vrijwilliger bij de brandweer en weet waarover hij spreekt. Die ervaring is van essentieel belang om binnen te komen in een gesloten wereld van mensen die grote risico's lopen in de uitoefening van hun werk.

De aanstelling van een geestelijk verzorger in de veiligheidsregio is een pilot, die na twee jaar positief beoordeeld is. Het is de bedoeling om deze uit te rollen naar andere veiligheidsregio's.

Het werk van de brandweerpredikant wordt begeleid door een werkgroep brandweerpastoraat. De werkgroep houdt zich ook bezig met het vormen van een beroepsprofiel dat gehanteerd kan worden in de uitrol naar andere veiligheidsregio's.

De veiligheidsregio is zeer overtuigd van de bijzondere waarde van een geestelijk verzorger ten opzichte van een bedrijfspsycholoog.

De predikant, ds. Leon Bal, heeft drie jaar lang naast zijn werk een kleine kerkelijke aanstelling gehad om de waarde van het ambt in het categoriaal pastoraat te doordenken. Dat heeft geresulteerd in een studiedag in 2022 met betrokkenen uit de kerk en enkele werkvelden.

Protestantse Kerk in Nederland

Postbus 8504, 3503 RM Utrecht

(030) 880 18 80

info@protestantsekerk.nl

protestantsekerk.nl